

Jogsabályi (jelzótáblás) csomópontok teljesítményviszonyai

A mellékirányú jármű forgalmi műveletéhez **szükséges legkisebb időt határidőköznek** nevezzük.

Az **alárendelt áramlatból** egy meghatározott **forgalmi művelet csak akkor végezhető el**, ha a **főáramlatban rendelkezésre áll legalább a művelet elvégzéséhez** (és a biztonságos kilépéshez) **szükséges időköz**.

Egy művelet elvégzéséhez szükséges **norma szerinti időérték függ:**

- az elvégzendő művelettől,
- az alárendelés módjától ("Elsőbbségadás kötelező!,, vagy "Állj! Elsőbbségadás kötelező!"),
- a csomópont geometriájától, láthatóságtól és átláthatóságtól,
- sebességi viszonyoktól (mellék- és főirányból érkezőké),
- a sorbanállástól (együtt behaladni szándékozó járművektől).

Jogszályi (jelzőtáblás) csomópontok teljesítményviszonyai

Tekintettel arra, hogy a határidőköz követési időközök kapcsolatára vezethető vissza, **mikroszkopikus szemléletmódról** van szó.

Cél: a főáramlat nagyságának függvényében a maximális alárendelt áramlat meghatározása.

- **Elméleti úton**

Az érkezések (mellékirány) és a követési idők (főirány) **elméleti eloszlásfüggvénye ismeretében** (egy minimum „h” nagyságú követési időköz megjelenésének valószínűsége számítható).

- **Gyakorlati úton**

A művelet lebonyolításához szükséges határidőköz („h”) **mérésekkel is meghatározható** (az elfogadás és elutasítás figyelembevételével); a főáramlatban mért időközök alapján eldönthető, hogy az adott művelet „befér-e”, a lebonyolódni képes forgalomnagyság pedig számítható.

Jogszabályi (jelzőtáblás) csomópontok teljesítményviszonyai

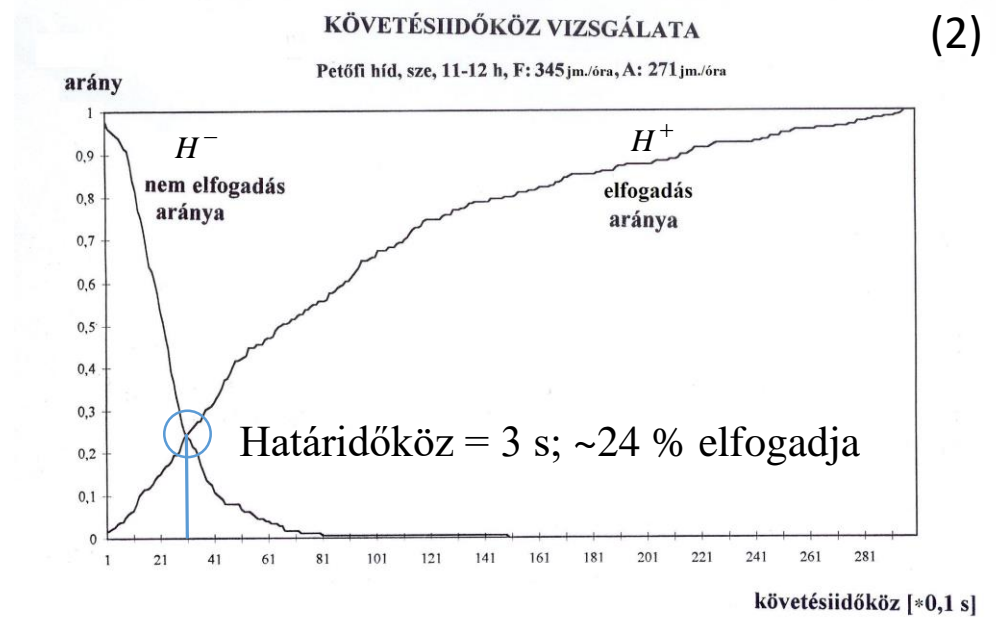
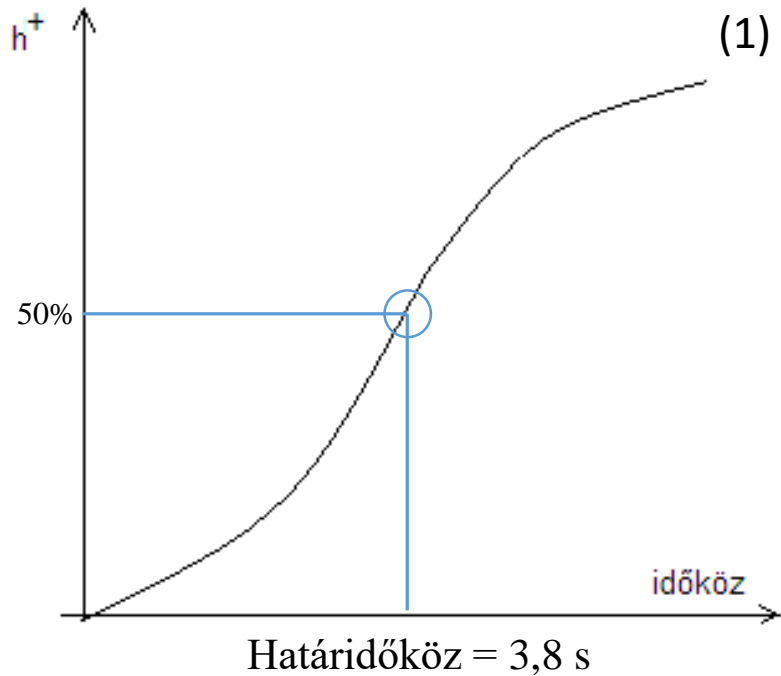
A teljesítményviszonyok elemzéséhez ismerni kell a **vizsgált művelet minimális időigényét** és a **fölérendelt áramlat követési időközének eloszlását**.

A **fölérendelt áramlat követési időközeinek azonos hosszúságú szakaszait van aki elfogadja, van aki nem (elutasítja)**. A legkisebb érték meghatározása fontos szakmai kérdés.

A legkisebb időköz kiválasztásának lehetséges elvei:

- a **mediánhoz tartozó értéket fogadják el**, ahol $H+$ az elfogadott – főirányú követési időköz – érték (1).
- ahol az **adott időértéket elfogadó ($H+$) száma (aránya) egyenlő az elutasítók ($H-$) számával** (2).

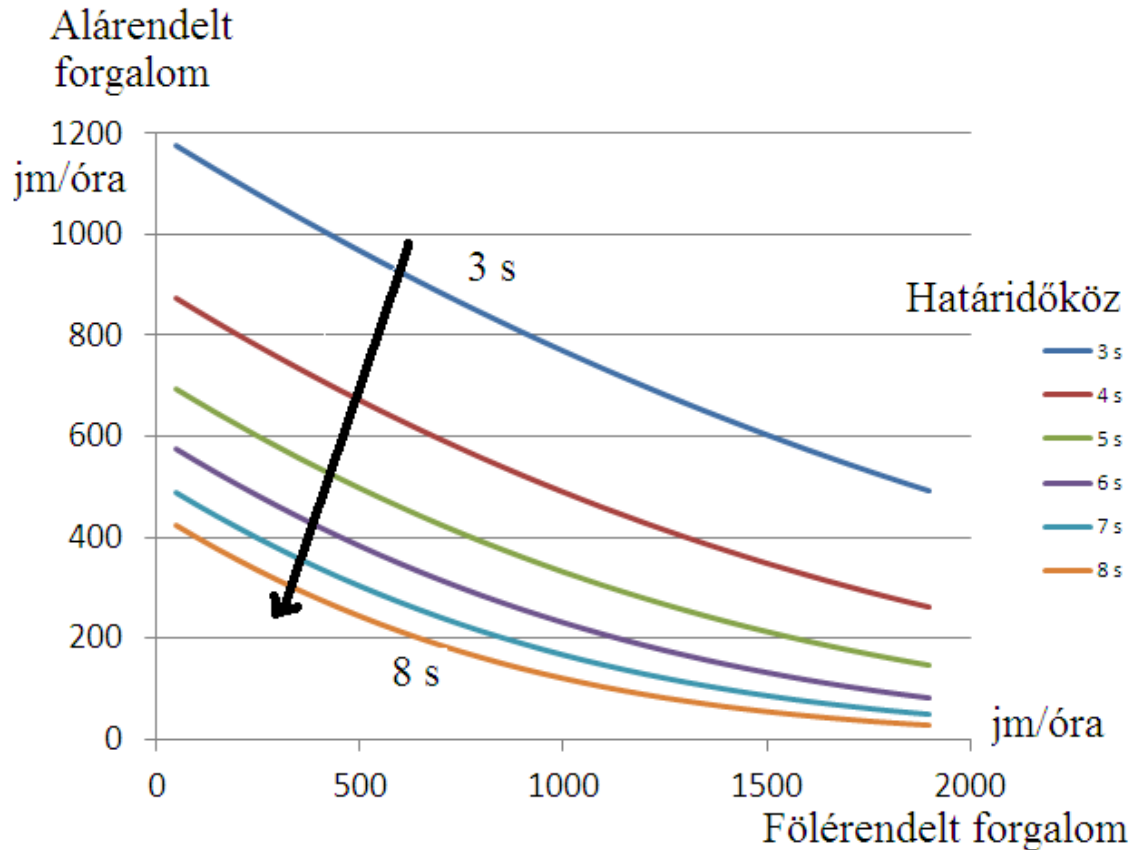
A határidőköz elfogadás és elutasítás esetei

Az elfogadás valószínűsége:

$$h^+ = \frac{H^+}{H^+ + H^-}$$

A fölé- és alárendelt forgalom közötti kapcsolat, figyelemmel a művelet időigényére

A Grabe-féle függvénykapcsolat:

$$N_a = N_{f\ddot{o}} \frac{1}{e^{\alpha} - 1}$$

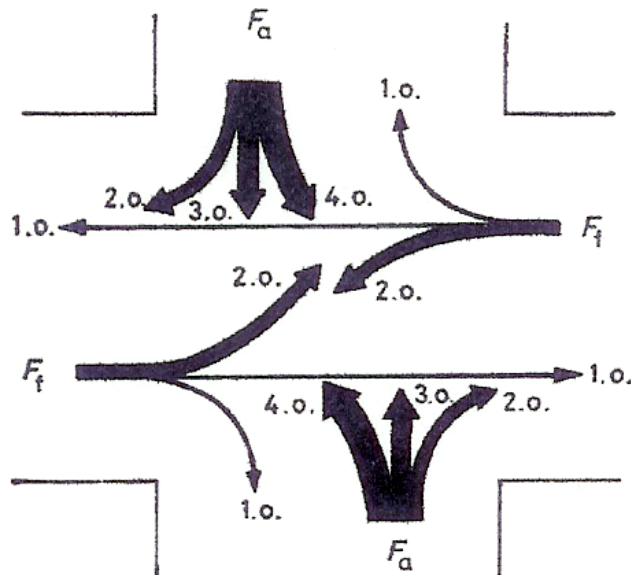
$$\alpha = \frac{N_{f\ddot{o}}}{3600} * t_0 = n_{f\ddot{o}} * t_0$$

$$N_a = N_{f\ddot{o}} \frac{1}{e^{n_{f\ddot{o}} * t_0} - 1}$$

$$N = N_{f\ddot{o}} + N_a$$

Az áramlatok rendűsége az alárendelési fokozatok függvényében

Harders
alárendelési fokozatok

Az alárendeltség osztálya

2. osztályú forg. ár.
3. oszt., 4. oszt.

	t_f	t_a
2. osztályú forg. ár.	5,2 s	2,7 s
3. oszt., 4. oszt.	6,0 s	3,2 s

2. oszt.fölérendelt útról
alárendelt útról
3. oszt., 4. oszt.

	t_f	t_a
2. oszt.fölérendelt útról	6,0 s	3,5 s
alárendelt útról	6,2 s	4,0 s
3. oszt., 4. oszt.	7,3 s	4,0 s

1. főirány egyenesen, főirányból jobbra
2. alárendeltből jobbra, főirányból balra
3. alárendelt egyenes
4. alárendeltből balra

Az 1. jármű határidőköze (álló): h
 A 2. jármű határidőköze: $h \times 0,82$
 A 3. jármű határidőköze: $h \times 0,71$
 A 4. jármű határidőköze..: $h \times 0,63$

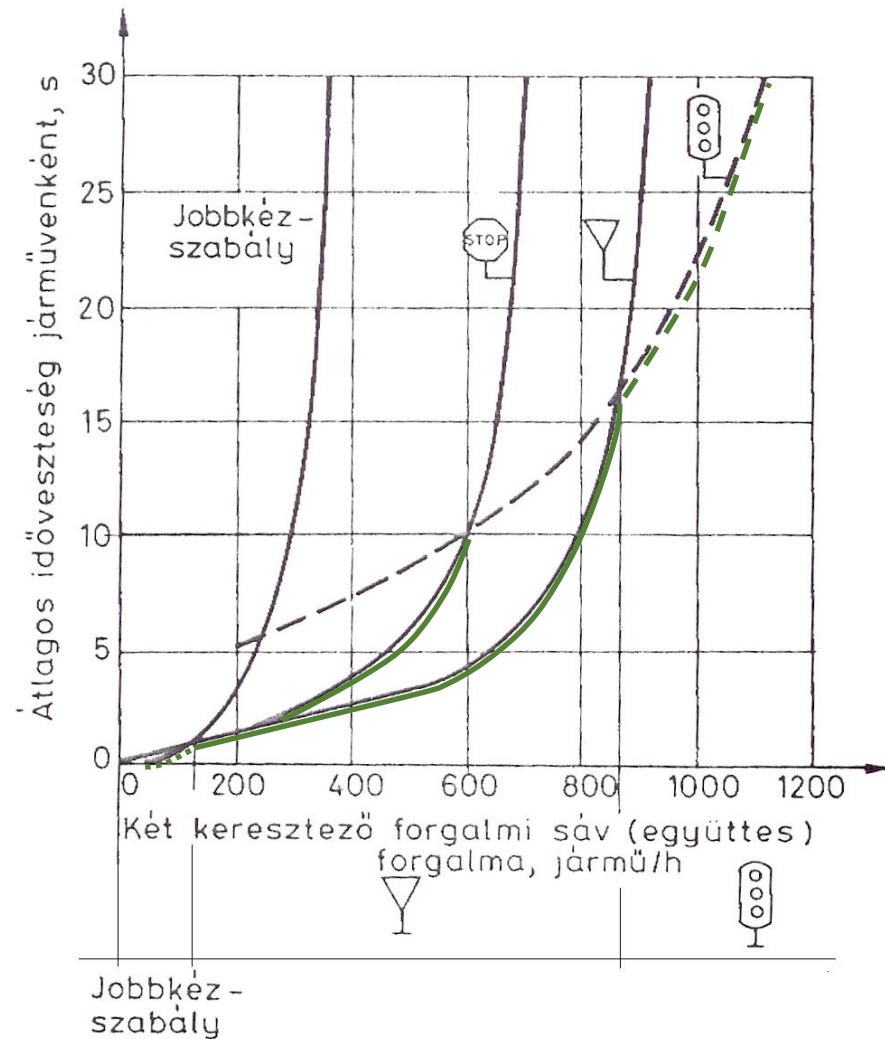
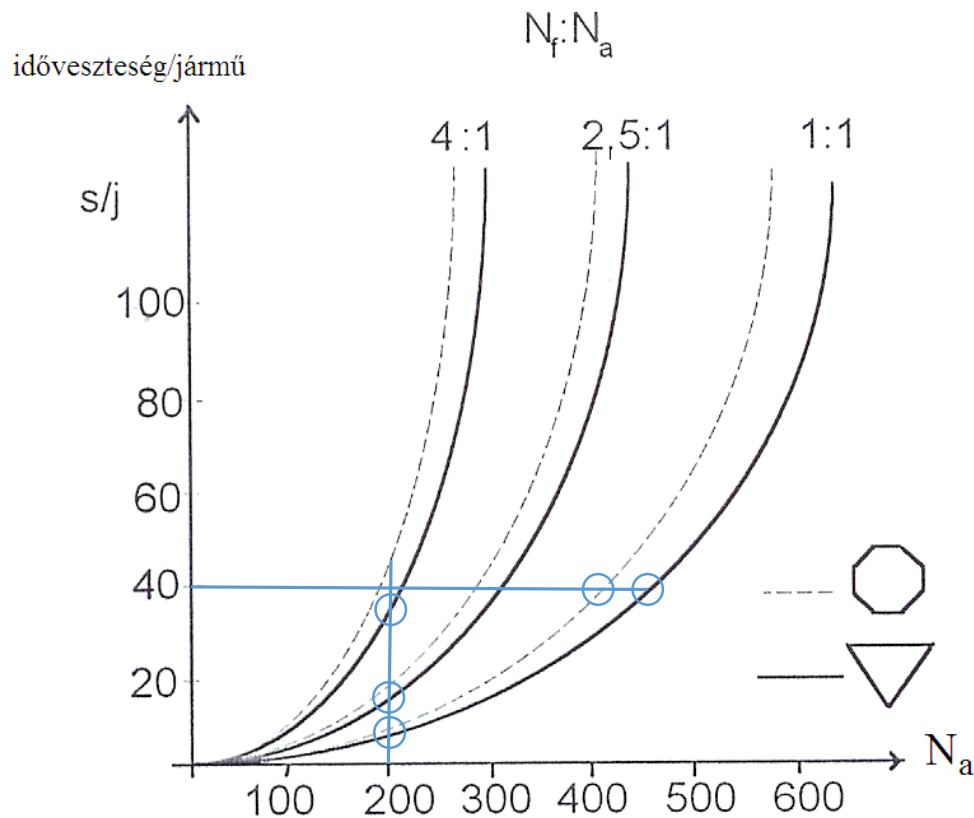
Jogszályi (jelzőtáblás) csomópontok minősítése

Jelzőtáblás csomópontok minősítése az alábbi paraméterek mérésével és számszerűsítésével lehetséges:

Mérhető paraméter	Számítható paraméter
	egy járműre jutó átlagos várakozási idő és annak szórása a mellékirányban
	sorban álló járművek átlagos száma, szórása mellékirányban (átlagos sorhossz)
	mellékirányból maximálisan áthaladni képes forgalom nagysága
	kapacitás kihasználás (a mellékirányú érkezés függvényében)

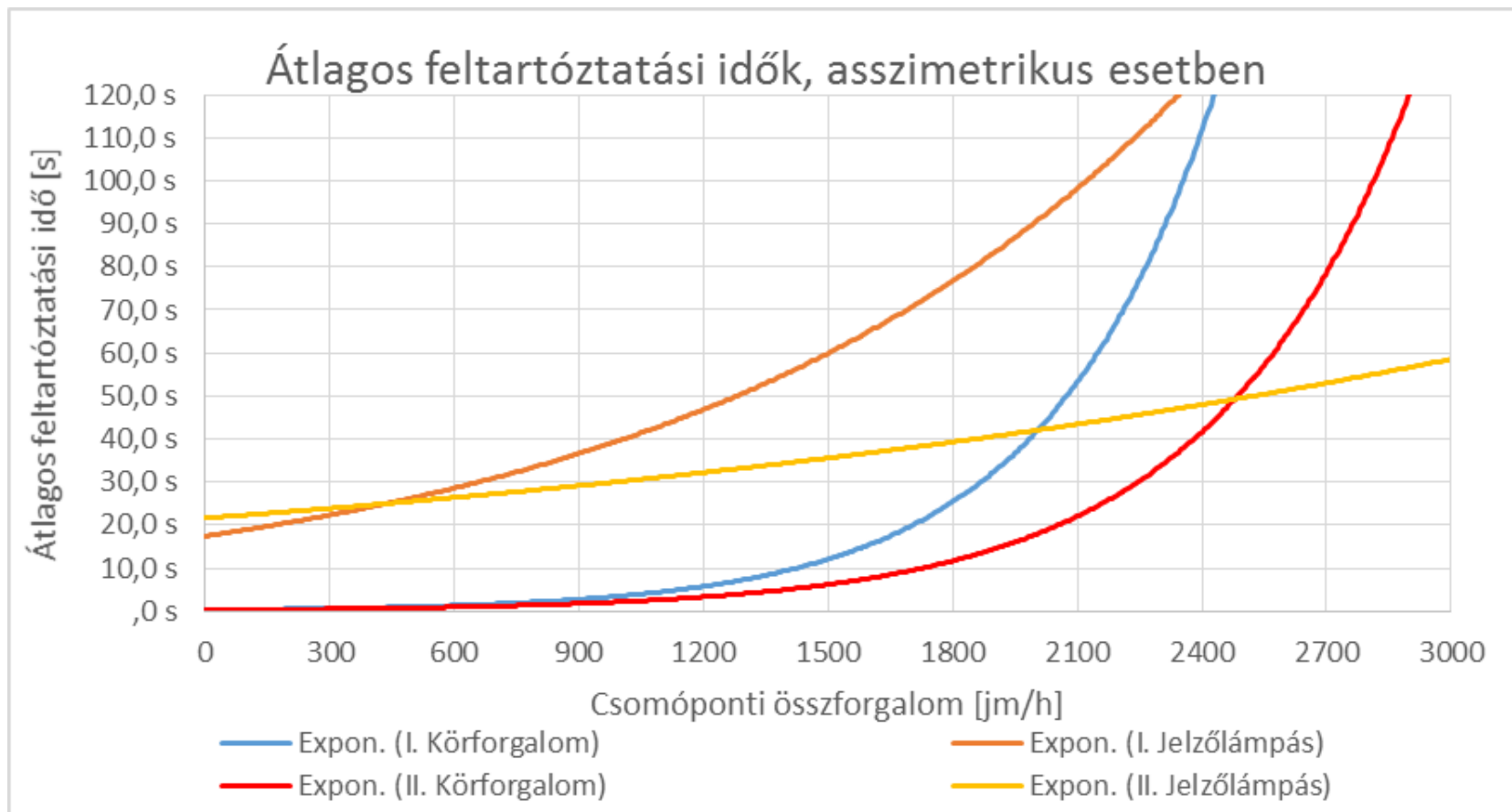
Jogszábályi (jelzőtáblás) csomópontok minősítése

Járműenkénti átlagos idővesztés az alárendelt úton (Tanner)

Jogszábaályi (jelzőtábla) csomópontok minősítése

Forrás: Körforgalom és jelzőlámpás csomópont összehasonlítása forgalmi és minősítő paraméterek alapján (szakdolgozat, Lakatos András, 2016)

A jelzőtáblák és az útburkolati jelek

A közúti jelzések – táblák és útburkolati jelek – tervezését, elhelyezését és információtartalmát az alábbi **törvények szabályozzák:**

- 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet a közúti közlekedés szabályairól = KRESZ
- 20/1984. (XII. 21.) KM rendelet az utak forgalomszabályozásáról és a közúti jelzések elhelyezéséről
- 1988. évi I. törvény a közúti közlekedésről
- 4/2001. (I. 31.) KöViM rendelet a közúti jelzőtáblák méreteiről és műszaki követelményei
- 11/2001. (III. 13.) KöViM rendelet az útburkolati jelek tervezési és létesítési előírásairól
- 4/2001. (I. 31.) KöViM rendelet a közúti jelzőtáblák méreteiről és műszaki követelményeiről
- 83/2004. (VI. 4.) GKM rendelet a közúti jelzőtáblák megtervezésének, alkalmazásának és elhelyezésének követelményeiről
- **e-UT 04.02.11 Közúti jelzőtáblák (T). A jelzőtáblák megtervezése, alkalmazása és elhelyezése (2012. I.)**

A jelzőtáblák és az útburkolati jelek csoportosítása, jellemzői

A közúti közlekedésben kialakított **szabályok közül azokat, amelyeket adott időben, helyen, helyzetben és járművel (gyalogosként) betartani szükséges, a jelzőtáblák, a jelzőlámpák és a burkolati jelek megléte vagy ezek hiánya biztosítja.**

A forgalomvezetés és forgalomirányítás **eszközei** lehetnek:

- **Vertikális – út síkjára merőleges – eszközök**

Jelzőtáblák (statikus, fél dinamikus elemek) és jelzőlámpák (dinamikus).

- **Horizontális – jellemzően az út síkjában fekvő – eszközök**

Hosszirányú, keresztirányú (egyéb) útburkolati jelek.

A jelzőtáblák csoportosítása

A közúti jelzéseket a **KRESZ II. része** részletesen szabályozza.

Melléklet a 83/2004. (VI. 4.) GKM rendelethez „A közúti jelzőtáblák megtervezésének, alkalmazásának és elhelyezésének követelményei” műszaki szabályzata (JETSZ) szerint **a jelzőtáblák csoportosítása:**

- Veszélyt jelző táblák
- Áthaladási elsőbbséget szabályozó jelzőtáblák
- Tilalmi jelzőtáblák
- Utasítást adó jelzőtáblák
- Különleges szabályokat jelző táblák
- Tájékoztató jelzőtáblák
- Útbaigazító és utaló jelzőtáblák
- Kiegészítő jelzőtáblák

Korábbi jelzőtáblák és más európai országban használt KRESZ-táblák

Fontosabb közlekedési jelzések.

Főútvonal

Behajtani tilos

Megállani tilos

Parkirozni szabad

A jelzőtáblák jellemzői

A jelzőtáblák legfontosabb **tartalmi jellemzői:**

- alak, szín, ábra és felirat.

A jelzőtáblák legfontosabb **fizikai jellemzői:**

- állandó képű vagy változtatható tartalmú,
- állandó kihelyezésű vagy időszakos,
- állandó kiépítésű (fix) vagy hordozható,
- fém vagy műanyag,
- matt, fényvisszaverő, kivilágított, átvilágítható,
- autópályán használatos, normál vagy kisméretű.

A jelzőtáblák kihelyezési szempontjai

Belterületen:

- feltétlenül kell-e ott, nem ütközik-e másik tábla információjával,
- térbeli-időbeli hatály külön táblán,
- max. 3 tábla egy oszlopon,
  - fontossági sorrend,
  - felülről lefelé, balról jobbra,
  - ~ 2,2-2,75 méter magasan és 80 cm-re a járdaszegélytől.

Külterületen:

- egy információ (tábla) egy oszlopon,
- a fontossági sorrendet a táblák egymásutánisága adja,
- a táblát tartó oszlopok egymástól mért távolsága számítandó.

Az útburkolati jelek

Az úttest (útpálya) felületén, annak síkjában fekvő, festék vagy idomdarabok felhasználásával készített **forgalomszabályozó eszköz**.

Az útburkolati jelek **megerősítik a táblás irányítást, továbbá optikai vezetést biztosítanak.**

Az úthoz képest megkülönböztetendő:

- a hosszirányú,
- a keresztirányú és
- az összes, ezekhez be nem sorolt egyéb jel, valamint
- az úttartozékok (pl. korlát, lánc, kiemelt szegély, sebesség csökkentő borda stb.).

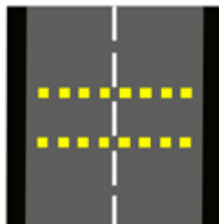
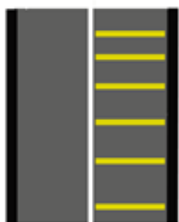
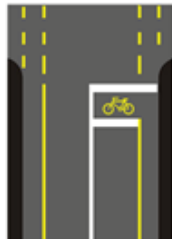
Fontos a **tapadása** és a **láthatósága**; a jármű vezetése közben a tekintet elsősorban az útra szegeződik, az ott látható információ (optikai vezetés) hangsúlyos (az időjárástól való függőséget csökkenteni kell).

Az útburkolati jelek

Az útburkolati jelek

Jelzőtáblával végrehajtható forgalomirányítási intézkedések

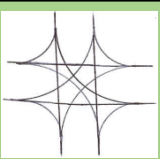
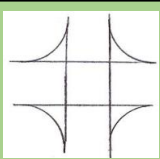
A jelzőtáblák és útburkolati jelek alkalmazása – mint forgalomtechnikai intézkedések – **a csomóponti mozgások csökkentésén és egyértelműsítésén keresztül a következő célok elérésében segítenek:**

- kapacitás hiány megszüntetése,
- teljesítőképesség növelése,
- a forgalomlebonyolódás javítása,
- a biztonság növelése,
- a környezeti károk mérséklése,
- parkoló helyek számának növelése.

A táblákkal megvalósítható alapvető forgalomtechnikai intézkedések a **balkanyar tiltása és az egyirányúsítás.**

A jelzőtáblával tiltott balkanyar és annak hatása

A **balra nagy ívű kanyarodás** a leginkább kerülendő csomóponti mozgás, mert a **legveszélyesebb és a legnagyobb határidőközzel bíró művelet.**

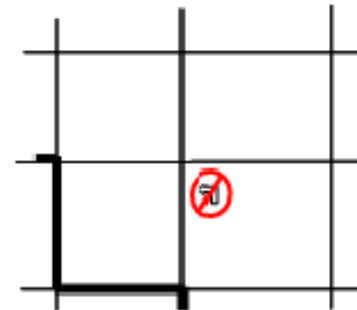
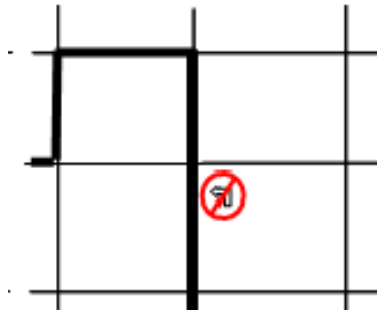
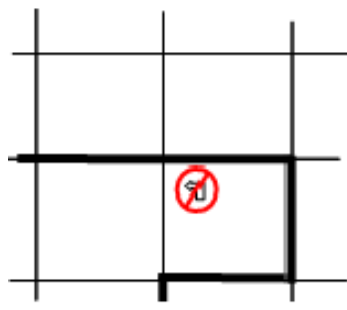
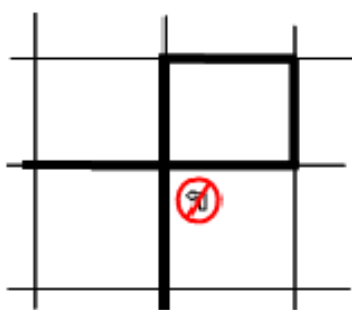
		
Alapmozgás	12	8
Keresztezési pont	16	4
Becsatlakozási pont	8	4
Kiválási pont	8	4
Összes konfliktus pont	32	12

A balkanyar tiltásának **negatív hatásai** között az **úthossz növekedése**, a **környezetterhelés növekedése** és a **más csomópontokra történő átterhelés** jelentkezik.

A jelzőtáblával tiltott balkanyar és annak hatása

Területi és/vagy időbeli hiány miatt megszüntethető a balra kanyarodás, de **más úton biztosítani szükséges a mozgást**:

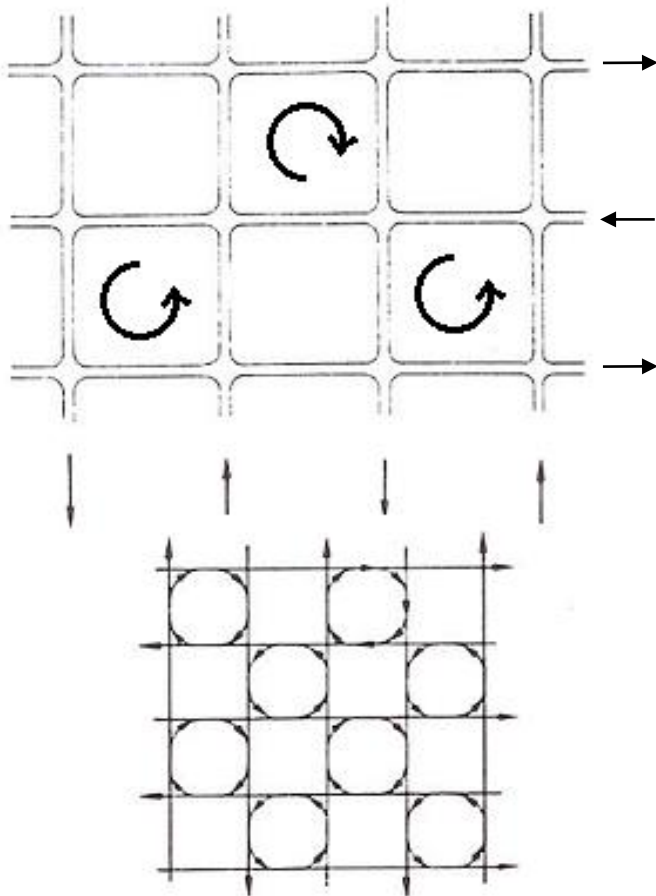
- célszerű kitáblázni,
- a felhasználandó út alkalmas legyen,
- ne alakuljon ki balesetveszélyes hely.

Úttöbbslet:	4	2	2	-
Balkanyar:	-	2	2	2
Jobbkanyar:	3	1	1	1
Keresztezés:	2	1	1	-

Az egyirányúsítás fajtái

Az egyirányúsítás segítségével a lehetséges csomóponti mozgások száma csökken, a megmaradó műveletek biztonsága pedig növekszik.

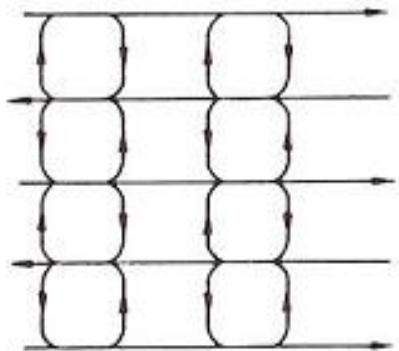
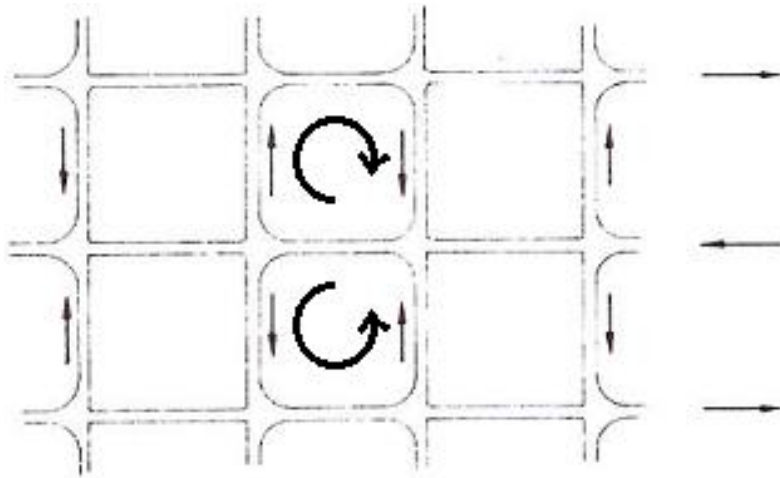

Négyszögű rendszer:

- főutak egyirányúsítása,
- az utak teljes hosszban,
- az összehangolás jobban megvalósítható,
- nagyobb a biztonság.

Az egyirányúsítás fajtái

Az egyirányúsítás segítségével a lehetséges csomóponti mozgások száma csökken, a megmaradó műveletek biztonsága pedig növekszik.

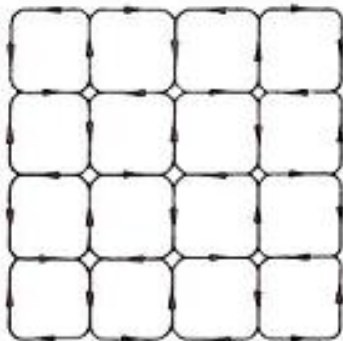
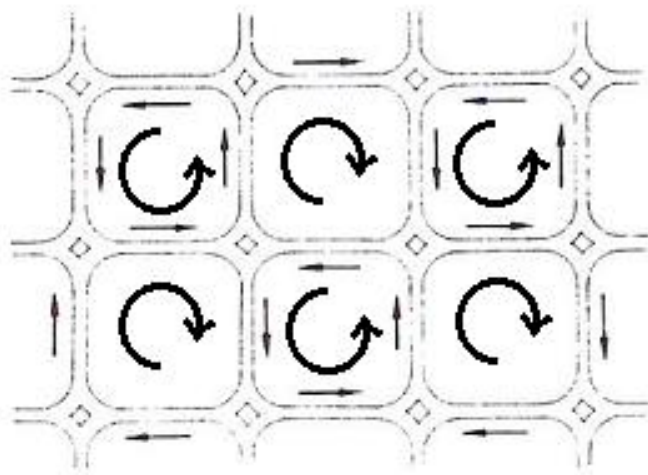

Malcher rendszer:

- főutak és lakóterületi utak találkozásánál,
- a főutak (csak azok) teljes hosszban egyformán egyirányúak.

Az egyirányúsítás fajtái

Az egyirányúsítás segítségével a lehetséges csomóponti mozgások száma csökken, a megmaradó műveletek biztonsága pedig növekszik.

Körös rendszer:

- lakóterületen (mellékúthálózaton),
- sehol nem folyamatos az egyirányúság,
- lassan haladnak a járművek.